

UVMs Læseplan for faget Geografi

Undervisningen i geografi bygger fortrinsvis på de kundskaber og færdigheder, som eleverne har erhvervet sig i natur/teknik.

De centrale kundskabs- og færdighedsområder er

- Regionale og globale mønstre
- Naturgrundlaget og dets udnyttelse
- Kultur og levevilkår
- Arbejds måder og tankegange.

De grundlæggende kundskaber og færdigheder i hvert af de fire områder udvikles som en helhed på 7.-9. klassetrin både i faget, og når geografi indgår i tværgående emner og problemstillinger.

Emner vælges, så et bredt udsnit af målene fra de centrale kundskabs- og færdighedsområder, trin- og slutmål inddrages, og således at de geografiske sammenhænge fremtræder klart.

Geografiske sammenhænge kan fx være, at levevilkårene i et område er bestemt af samspillet mellem naturgrundlag og menneskeskabte forhold, eller at levevilkårene i et område er påvirket af levevilkårene andre steder i verden og selv påvirker andre områders levevilkår

Emnerne omfatter følgende typer

- regioner, fx en egn, et land eller en verdensdel
- regionale og globale mønstre, fx vedrørende klima, geologi eller produktion, handel og transport
- problemstillinger, fx økonomisk udvikling, globalisering, bæredygtig udvikling, befolkningstilvækst eller ressourceforbrug og miljø
- natur- og kulturgeografiske processer, fx byudvikling og landskabsdannelse.

Emnerne er elementer i samspillet mellem menneske og natur, mellem regioner, folkeslag og kulturer med forskellige traditioner og værdier. Den samlede undervisning skal belyse Jorden som et system af interaktive regioner, der hver for sig bliver til og udvikles i et samspil mellem politiske, økonomiske og økologiske sammenhænge.

Planlægningen skal i øvrigt tage hensyn til, at eleverne skal kunne anvende det, de lærer, i andre sammenhænge. Dette indebærer, at det enkelte emne har sammenhæng med både foregående og efterfølgende emner. Praktiske aktiviteter og undersøgelser er ved siden af læsning og skriftligt arbejde en vigtig og naturlig del af undervisningen i geografi, bl.a. i forbindelse med feltarbejde og besøg på forskellige lokaliteter.

Ved arbejdet med forskellige tekster lægges i undervisningen vægt på den faglige læsning som et gennemgående og vigtigt tema, der skal sætte eleverne i stand til at forbedre deres muligheder for at forstå og tilegne sig teksternes geografiske indhold.

1. forløb – 7.-8. klassetrin

Arbejds måder og tankegange

Undervisningen bygger bl.a. på praktiske undersøgelser. Samspillet mellem teori og praksis og vurdering og formidling af stoffet er centralt.

Eleverne øver sig i at vælge passende redskaber og metoder, når de undersøger geografiske fænomener og foretager sammenlignende undersøgelser, regionalisering og analyserer og vurderer problemstillinger.

Eleverne øves kontinuerligt i at læse forskellige korttyper og finde oplysninger, som er relevante for den konkrete undervisning.

Geografi handler om den konkrete omverden. Fagets redskaber anvendes til undersøgelse og beskrivelse af den nære og fjerne omverden og samspillet herimellem. Undervisningen skal give mulighed for varierede arbejds- og udtryksformer.

Eleverne indsamler data og foretager målinger, så de selv kan udarbejde modeller og grafiske afbildninger som fx hydrotermfigurer og udbredelseskort.

Elektroniske medier og instrumenter indgår som en væsentlig del af informationsindsamling, bearbejdning og ved fremlæggelse.

Eleverne skal arbejde med at

- beskrive, sammenligne og vurdere geografiske forhold
- aflæse informationer på forskellige korttyper – herunder globus, topografiske kort samt fysiske og tematiske kort
- iagttage landskab og bebyggelse samt anvende principper for korttegning ved fremstilling af enkle kortskitser
- lokalisere verdensdele, regioner, lande, byer og naturgeografiske fænomener på kort og globus
- undersøge og registrere fænomener som temperatur, vind, nedbør, trafik og arealbenyttelse
- formidle indsamlet geografiske data
- anvende geografiske databaser, elektroniske medier samt andre informationsteknologiske hjælpemidler.

Regionale og globale mønstre

Undervisningen bygger på elevernes kendskab til og forståelse af regionale og globale fænomener, som de fremtræder i hverdagen og i medier.

De regionale og globale mønstre illustrerer, fastholder og perspektiverer arbejdet med elementer fra natur- og kulturgeografien. Det er vigtigt, at eleverne får mulighed for at danne sig et billede af større mønstre og sammenhænge i verden, da naturforhold og levevilkår i det enkelte land og for det enkelte folk ofte er resultat af sammenhænge, der rækker langt ud over det aktuelle område.

Arbejdet med de regionale og globale mønstre og sammenhænge inddrager navngivne holdepunkter, ligesom elevernes kendskab til og billede af de regionale og globale mønstre udvikles, når de får mulighed for at samtale om og undersøge forskelle og ligheder mellem forskellige iagttagelser og bl.a. indtegne resultater på verdenskort og regionale kort.

Undervisningen omfatter især

- klimazoner og plantebælter
- det globale vandkredsløb
- det primære vindsystem
- fordelingen af bjerge, dybgrave, vulkaner og jordskælv
- befolkningens og storbyers fordeling i verden
- fordelingen af verdens ressourcer, råstoffer og industriområder

- kommunikation, handel og transport
- fordeling af i- og ulande i verden.

Naturgrundlaget og dets udnyttelse

Undervisningen bygger på elevernes kendskab til naturen og naturgrundlaget samt observationer og målinger fra ekskursioner og på skolen. Naturen er dynamisk og i konstant forandring under påvirkning af forskellige processer. Resultatet af disse er grundlaget for menneskets udnyttelse af naturen. Derfor er en indsigt i naturgeografiske begreber og fænomener central. Naturgeografiske fænomener, aktuelle begivenheder og lokalsamfundet bruges som afsæt for undervisningen. Udnyttelse af naturgrundlaget resulterer i forskellige interessekonflikter, idet naturen som ressource og som livsgrundlag både har en økonomisk og en økologisk dimension. Modsætninger mellem økonomisk udvikling og miljøhensyn tydeliggøres i undervisningen, og bæredygtighed bliver i denne sammenhæng et centralt begreb.

Arbejdet varierer gennem en vekslen mellem oplevelser, naturvidenskabelige grundfortællinger, forskelligartede undervisningsmidler og aktiviteter, hvor eleverne er aktive og undersøgende.

Ved at arbejde med faglige begreber, som fx pladetektonik i forbindelse med vulkanisme og jordskælv, får eleverne mulighed for at drage paralleller og perspektivere til lignende fænomener andre steder i verden. I arbejde med emner som fx vejr og klima tages udgangspunkt i egne iagttagelser og undersøgelser.

Ved at arbejde med faglige begreber, som fx pladetektonik i forbindelse med vulkanisme og jordskælv, får eleverne mulighed for at drage paralleller og perspektivere til lignende fænomener andre steder i verden. I arbejde med emner som fx vejr og klima tages udgangspunkt i egne iagttagelser og undersøgelser.

Med udgangspunkt i udvalgte områder i både den nære og fjerne omverden arbejdes der med naturens ændringer i tid og rum, så eleverne får forståelse af de generelle processer.

Undervisningen skal give eleverne mulighed for at fremstille modeller af landskaber, naturfænomener og processer, fx vandkredsløb, geologiske kredsløb, således at de kan give synlige udtryk for deres forståelse.

Undervisningen omfatter især

- hovedpunkter i Jordens udviklingshistorie og geologiske processer og kredsløb
- baggrunden for årstidernes skiften, tidevandet og havstrømmene
- forskellige årsager til temperaturforskelle, vinde og nedbør samt deres sammenhæng med klima- og plantebælter
- det danske naturlandskabs dannelse, former og egenskaber
- muligheder for landbrugsproduktion og råstofindvinding forskellige steder i verden
- forskellige produktionsformer i forhold til den teknologiske og økonomiske udvikling
- vandkredsløbet og menneskers anvendelse af vand forskellige steder i verden.

Kultur og levevilkår

Undervisningen bygger på elevernes kendskab til menneskeskabte forhold.

Levevilkår er et resultat af menneskets samspil med naturen og de menneskeskabte omgivelser. Menneskers levevilkår overalt i verden er under påvirkning af hinanden, gensidigt afhængige og dermed i konstant forandring. Kulturgeografiske fænomener og aktuelle begivenheder i den nære og fjerne omverden bruges som afsæt for undervisningen.

Levevilkår er et af fagets centrale begreber. Der skal arbejdes med andre kulturer og forholdet mellem forskellige stater og mellem forskellige folkeslag. Undervisningen bør inddrage problemstillinger, der retter sig mod levevilkår i såvel den nære som den fjerne omverden.

Undervisningen veksler mellem oplevelser, fortællinger, anvendelse af forskellige undervisningsmidler og aktiviteter, hvor eleverne selv er aktive og undersøgende.

Undervisningen omfatter især

- byers udvikling, opbygning og funktioner i Danmark
- byers udvikling i sammenhæng med befolkningsudvikling
- infrastruktur og kommunikationsformer regionalt og globalt
- levevilkår i udviklingslande samt årsagerne til fattigdomsudvikling
- forskellige kulturers værdier og traditioner, bl.a. i forbindelse med kulturmøder
- ressourcemæssige og økologiske problemer i forbindelse med en bæredygtig udvikling
- politisk, økonomisk, militært og humanitært samarbejde regionalt og globalt.

2. forløb – 9. klassetrin

I dette forløb arbejder eleverne med de samme faglige områder som i første forløb, men der tilstræbes en dybere faglig forståelse. Eleverne skal i højere grad anvende og vurdere samt tage stilling og formidle stoffet.

Regionale og globale mønstre

Undervisningen bygger videre på elevernes forståelse af og evne til at forklare regionale og globale fænomener, som de fremtræder i hverdagen og i medier, samt elevernes evne til at sætte de forskellige naturgeografiske mønstre ind i større sammenhænge.

Eleverne skal bruge deres viden om de regionale og globale mønstre, når de analyser elementer fra natur- og kulturgeografien. Det er vigtigt, at eleverne får et samlet billede af mønstre og sammenhænge i verden, så de kan orientere sig sikkert på verdenskortet og perspektivere og analysere natur- og kulturforhold forskellige steder.

Gennem arbejde med enkeltregioner, naturgeografiske fænomener og kulturgeografiske emner, hvor eleverne bruger deres viden om klimazoner, råstoffordeling, industrilokalisering, befolkningsfordeling, landskabsdannelse m.m. øges deres forståelse af sammenhænge i de regionale og globale kredsløb og mønstre.

Undervisningen omfatter især

- arbejde med naturgeografiske mønstre i sammenhæng med enkeltstående fænomener
- analyse af menneskers bosættelse
- sammenhængen mellem industrilokalisering, økonomi og bæredygtighed.

Naturgrundlaget og dets udnyttelse

Elevernes viden om menneskets udnyttelse af naturgrundlaget og kendskab til forandringer deraf indgår i elevernes forståelse af ændringer i tid og rum.

Gennem kendskab til naturens forandring og menneskers påvirkning af naturens stabilitet får eleverne mulighed for at gå i dybden med forskellige interessemodsætninger. Ud fra tilegnet viden får eleverne mulighed for at analysere forskellige levevilkår og udnyttelse af naturgrundlag.

Gennem tidligere opnået viden formulerer og forklarer eleverne deres forståelse af såvel naturlige som menneskeskabte ændringer af naturgrundlaget.

Undervisningen er på dette klassetrin i høj grad undersøgende.

Undervisningen skal give eleverne en oplevelse af, at de har del i og vil få et ansvar for udnyttelsen af naturgrundlaget.

Begrebet bæredygtighed skal indgå i arbejdet med naturgrundlaget og dets udnyttelse.

Undervisningen omfatter især

- geologiske ændringer forskellige steder på Jorden
- klima og klimaændringer
- isens dannelse af landskaber
- naturens muligheder for levevilkår forskellige steder på Jorden.

Kultur og levevilkår

Eleverne skal kunne bruge deres kendskab til menneskeskabte forhold til en større forståelse af og stillingtagen til samspillet mellem natur og menneskeskabte omgivelser.

I arbejdet med menneskers levevilkår anvender eleverne deres viden til analyse af problemstillinger, der retter sig mod levevilkår i såvel den nære som den fjerne omverden.

En forståelse for politiske beslutninger vil kunne indgå i forklaringer og i arbejde med interessemodsætninger

Eleverne inddrager det tidligere tilegnede kendskab til forskellige kulturer og politiske forhold i arbejdet med historiske og aktuelle geografiske emner. Fx de forhold flygtninge og indvandrere kommer fra, baggrunden for deres nye situation, de værdier, de bringer med sig, og de værdier, de møder.

Undervisningen omfatter især

- konsekvenser af byvækst og befolkningsudviklingen
- konsekvenser af globalisering
- forståelse af betydningen af forskellige erhverv og levevilkår
- forskellige kulturers levevilkår og værdier
- konsekvenser af samfundenes forbrugsmønstre samt spørgsmål om bæredygtighed
- konflikter og politisk bestemte konfliktløsninger.

Arbejds måder og tankegange

På dette klassetrin analyserer og undersøger eleverne ved hjælp af passende redskaber og metoder geografiske fænomener i selvstændigt formulerede opgaver.

I arbejdet med planlægning, gennemførelse og formidling lægges der stor vægt på vurdering. Elevernes kreativitet og samspillet mellem teori og praksis er centralt.

Der lægges vægt på egne undersøgelser, målinger og registreringer i arbejdet med geografiske problemstillinger. Gennem fremlæggelse i klassen får de mulighed for at diskutere deres valg og konklusioner. Samtale om resultater af elevernes undersøgelser og konklusioner indgår som en væsentlig del af undervisningen.

Egne iagttagelser og analyser af natur- og kulturlandskaber indgår som en væsentlig baggrund for elevernes arbejde.

Eleverne anvender it ved geografisk informationssøgning og til bearbejdning og formidling.

Eleverne skal arbejde med at

- begrunde egne problemstillinger om geografiske forhold
- analysere og se mulige konsekvenser af udnyttelse af naturen
- bruge kort og globus i det selvstændige arbejde
- bruge måleinstrumenter formålstjenligt
- anvende og bearbejde data og fremstille grafiske afbildninger og udforme tekster ved hjælp af bl.a. elektroniske medier i forbindelse med undersøgelser og ved analyse af statistiske oplysninger.